

DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER
AKADEMIRAADET

Akademiraadets opgave er at fremme kunsten og rådgive staten i kunstneriske spørgsmål

Åbent brev

2. april 2019
(25.02.60)

Bestsellers projekt i Brande

Ikast-Brande Kommunes byråd har godkendt et meget stort bygningsanlæg, der vil påvirke det meste af Midtjylland og dele af Øst- og Vestjylland, hvis det realiseres. Dels vil det være synligt fra meget store afstande, dels må man antage, at det skal tiltrække handlende og medarbejdere fra et stort opland til det planlagte butikscenter med outlet.

At projektet skal tegnes af en af Danmarks bedste arkitekter er en væsentlig attraktion ved projektet, ligesom det skal finansieres af en lokal bygherre, der har opbygget en stor international koncern. Man er stolt af byens dygtige erhvervsfolk, og det giver mening, at deres succes er synlig i byen.

Umiddelbart er det let at forstå, hvorfor projektet virker spændende for borgere og politikere i Ikast-Brande Kommune. Man har i mange år talt om "Bilbao-effekten", hvor et prestigebyggeri, tegnet af en internationalt kendt arkitekt, har tiltrukket både turisme og erhverv.

Samtidig er der generelt i tiden en fascination af højhuse, og mange danske byer planlægger og bygger højhuse i disse år. Både i den brede offentlighed og blandt arkitekter og bygherrer er der en oplevelse af, at højhuse repræsenterer velstand og et internationalt perspektiv. Mange besøger Dubai og Singapore og imponeres af den vækst og overflod, der kan ses i disse store, nye byer.

Imidlertid rejser projektet også væsentlige spørgsmål, set fra et planmæssigt og æstetisk synspunkt. Spørgsmål, der bør debatteres på et landspolitisk niveau.

Akademiraadet har valgt at pege på tre af disse spørgsmål og vil opfordre til, at landets politikere – både Folketingets og kommunernes – (gen)overvejer deres syn på planlægningen af nye byområder og højhuse. Ikke bare i Ikast-Brande Kommune, men overalt i landet.

Kan en kommune ensidigt beslutte en plan med regionale konsekvenser?

Hvis planen for Brande realiseres og lykkes, vil den trække økonomien ud af et stort opland, der omfatter Herning, Silkeborg, Billund og Vejle samt mange mindre byer. Det vil bidrage til den allerede eksisterende udtynding af byernes forretningsliv. I forlængelse heraf kan man spørge: Hvad sker der, hvis alle kommuner beslutter sig for at bygge indkøbscentre, der indbyrdes konkurrerer? Hvem vil vinde og hvem vil tabe?

Akademiraadets opfattelse er, at der skal være levende byer overalt i Danmark, og at der skal være en overordnet strategi for, hvordan det skal kunne lade sig gøre.

Kan en enkelt byherre bestemme landskabet for generationer?

Hvis højhuset i Brande bygges, som det er foreslået, vil man kunne se det mange kilometer væk. Og det vurderes at ville påvirke oplevelsen af en række væsentlige kultur- og naturlandskaber. Da man byggede DTU på Lundtoftesletten nord for København besluttede man, at det store universitet ikke måtte være synligt fra Eremitageslottet. Når der bygges broer og kraftværker i Danmark, undersøges deres påvirkning af landskabet grundigt og på tværs af kommunegrænser.

Akademiraadet mener, at vi, så vidt det overhovedet er muligt, skal beskytte de særlige danske kultur- og naturområder, så borgerne kan opleve dem som helheder af historisk og æstetisk værdi.

Kan vi have en politisk samtale om, hvad bygninger fortæller?

Efter højhuset i Montparnasse i Paris var blevet bygget i 1972, indså byens borgere og politikere, at man ikke ønskede kommercielle høje huse inden for den historiske bygrænse. Noget tilsvarende blev besluttet i København på samme tid. I disse byer har man ønsket, at det var fællesskabets huse, der stod frem på byens horisont, og ikke private investorers byggerier.

Eksemplet fra Bilbao er lærerigt, men også misvisende. Det var ikke det store museum, der drev udviklingen. Bilbao fik museet, fordi der var en sund, regional udvikling i gang. Og museet er et hus, der repræsenterer fælles værdier, ikke blot privat velstand.

Andre steder ser man den private velstand som noget positivt, selvom den ikke tilføjer nogen kvalitet til det offentlige rum. Vi kan se i Århus havn og flere steder i København uden for voldene, hvordan mange høje bygninger står isolerede og vindomsuste i bylandskabet. Det fælles er her det, der bliver tilovers mellem husene.

Der findes høje huse af høj kvalitet, der bidrager positivt til den by, de er en del af. Det giver ikke mening at afvise høje huse, fordi de er høje. Men vi bør kunne diskutere, hvad de høje huse vil fortælle os og vore efterkommere.

Akademiraadet mener, at vi bør have flere og mere kvalificerede samtaler om, hvordan bygninger og anlæg bidrager til samfundets helhed, og hvad det er, bygherrer og myndigheder vil sige med deres byggerier. Når vi bygger store bygninger og anlæg, er vi i dialog med fortiden, mens vi sender et budskab til fremtiden. Vore efterkommere vil dømme os på det, vi har givet dem i arv. Det er let at forstå, at de store broer, universiteter og hospitaler er monumenter, der repræsenterer velfærd og åndelig frihed i et samfund.

Akademiraadet ser en etisk værdi i, at det danske samfund prioriterer fællesskabet højt, og at denne værdi har et æstetisk aftryk i planlægningen af byer og bygninger.

Med venlig hilsen
Akademiraadet

Milena Bonifacini
Formand

Det Kongelige Akademi for de Skønne Kunster virker til kunstens fremme og som statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål. Akademiraadet behandler henvendelser fra statslige myndigheder. Akademiraadet kan på eget initiativ indhente oplysninger fra og fremsætte erklæringer over for statslige myndigheder og institutioner samt over for offentligheden. Akademiraadet står til rådighed som rådgiver i kunstneriske spørgsmål for kommunale myndigheder.